

«Тасдик мекунам»

Ректори Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода, доктори илмҳои филология, профессор

Гулназарзода Ж.Б.

« _____ » соли 2023

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Сафарова Майрамбӣ Давлатовна дар мавзуи “Таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар корҳои беруназарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” барои дарёфти дараҷаи илмии номзатии илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Муҳтавои таҳқиқоти диссертатсионии Сафарова Майрамбӣ, ки дар он таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар корҳои беруназарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ таҳқиқу баррасӣ шудааст, ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмии 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот: банди 3 – Антропологияи педагогӣ (концепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои / шароитҳои / рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, омӯзиш) ва банди 5 - Назария ва концепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия: шаклҳо, принципҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногун ба камол расидани ӯ, асосҳои арзиши ташаккули раванди таълим, низоъҳои педагогии тарбия) – и Тартиби додани

дараҷаҳои илмии муқарраркардаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мувофиқат мекунад.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот: Тағйиротҳое, ки дар охири асри XX ва ибтидои асри XXI дар низоми сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ҷомеаи инсонӣ рух дода, ба пошхӯрии давлати абарқудратӣ Шӯравӣ оварда расонид, на танҳо ба хоҷагии халқу иқтисод, балки ба тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ таъсири хешро расонид. Бар замми он ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ, ки дар Тоҷикистон рух дод, маънавиёту ахлоқи насли наврас ва ҷавононро дучанд коста гардонид, дар раванди таълиму тарбияи насли наврас халали ҷиддие ворид кард. Бинобар ин, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳаллу фасл ва ба таври таъҷилий пешгирӣ намудани косташавии маънавиёту ахлоқи насли наврасу ҷавононро дар маркази сиёсати стратегии маорифпарваронаи худ қарор дода, онро аз соҳаҳои афзалиятнок ва тақдирсози ҳаёти ҷомеа эълон намуд.

Хусусан, ҷӣ тавре диссертант барҳақ қайд мекунад, низоми таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити тағйиротҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва маданияту фарҳангӣ ба гузаронидани ислоҳот ниёз пайдо намуд, ки қадамҳои аввалини онро қабул гардидани қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”, “Консепсияи миллии таълими Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Консепсияи тарбияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон” ташкил медиҳад, ки аз мубрам будани мавзӯи мазкур далолат дод.

Инчунин, мубрамияти ин мавзӯ дар он зоҳир мегардад, ки дар чунин шароит ҷавонон на танҳо илму маърифат меомӯхтанд, балки дар онҳо дониш, малака ва маҳорат сайқал ёфта, маданиятноки, ахлоқи ҳамида, ғаъолияти эҷодӣ ва омодагӣ ба ҳаёти мустақилона ташаккул ёфт.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд: Натиҷаҳои

диссертатсия аз асоснок намудани муқаррароти назариявӣ ва амалии таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар корҳои беруназдарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ иборат аст.

Муҳимтарин натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки метавонанд ҳамчун навгонӣ эътироф гарданд, инҳоянд:

-самаранокии истифодаи педагогикаи миллӣ дар ташаккули маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути баргузории корҳои беруназдарсӣ аз нуқтаи назари педагогӣ ва психологӣ асоснок ошкор ва муайян карда шуд;

-воситаҳои самаранок, аз он ҷумла истифодаи маводи дафтари матбуоти ВКД дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ ошкор ва самаранокии онҳо аз тариқи гузаронидани таҳқиқоти озмошӣ ошкор карда шуд;

-роҳу усулҳои инноватсионии тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути корҳои беруназдарсӣ бо истифода аз афкори мероси педагогӣ муайян карда шуд;

- аҳамияти татбиқи афкори педагогикаи миллӣ дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути баргузории корҳои беруназдарсӣ ошкор карда шуд;

-нақши меҳварии муассисаи таълимӣ, оила, мақомоти худидоракунии донишҷӯён ва чорабиниҳои тарбиявӣ беруназдарсӣ дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ошкор карда шуд.

Нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ба таври зайл пешниҳод карда шудаанд:

1. Ташкили шароити мусоид барои тарбияи босифати маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути корҳои беруназдарсӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ;

2. Ташаккули маърифати маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути корҳои беруназдарсӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ;

3. Ба тарғиби масоили ташаккули шуури маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ҷалб намудани воситаҳои ахбори омма ва симою садо;

4. Дастгирии ҳадафноки тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва ба ин қор ҷалб намудани тамоми қишри ҷомеа дар асоси сиёсати давлатӣ;

5. Ба эътибор гирифтани хусусиятҳои синнусолӣ ва инфиродии донишҷӯдухтарон ва пурзӯр намудани қорҳои тарбиявии маънавӣ-ахлоқӣ дар заминаи мероси педагогии ниёгон ва педагогикаи муосири миллӣ.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда: Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар ҳалли масъалаи илмӣ ё қорқарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳамияти он дар таҳқиқот дар таҳлили ҳамаҷонибаи масъала; дар омӯзиши дурусти таҳқиқотҳои назариявӣ ва озмоишӣ, таҳлили миқдорӣ ва сифатии мавод; дар истифодаи маҷмуи усулҳо, воситаҳо ба мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот; дар баргӯзори таҳқиқоти озмоишӣ ва тасдиқи амалии муқаррароти қори илмӣ дар ҷараёни озмоиш, таҳлили натиҷаҳо ва қорқарди маълумоти озмоишӣ, таҳия ва нашри мақолаҳои илмӣ, иштирок дар қорабиниҳои илмӣ, амалӣ, ҷаъбасти натиҷаҳои бадастомада ва таҳияи таҳқиқоти диссертатсионӣ таҷассум меёбад.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо мавқеҳои ибтидоии методологӣ, фароҳӣ ва гуногунпаҳлӯии омӯзишу озмоиши муқарраркунанда, мувофиқат бо ҳаҷм, ҳадафҳо, вазифаҳо ва мантиқи он, зарурати идома додан ва дурнамои тақрори озмоиш, истифодаи маҷмуи усулҳо, ки бо мавзӯи таҳқиқот мувофиқ аст, таҳқиқи гуногунҷабҳаи масъала, истифодаи системаноки методҳо дар мавриди ҳалли вазифаҳои бамиёнгузошташуда, нишон додани интиҳоби шумораи озмоишшавандагон, дар амал татбиқ намудани тавсияҳои пешниҳодшуда ва мусбат арзёбӣ шудани онҳо, натиҷаи қорҳои таҷрибавию озмоишӣ ва таҳлили миқдориву сифати онҳо таъмин шудааст.

Инчунин, эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ, мизҳои мудаввар, семинарҳо ва тренингиҳо ироа ва ба таври васеъ баррасӣ шудаанд, бозгӯ мекунад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо: Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия дар он таҷассум меёбад, ки аз ҷониби диссертант маҷмуи ҷорабиниҳо оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон бо истифода аз ғояҳои педагогикаи халқӣ дар раванди корҳои беруназдарсӣ гузаронида шудааст; масъалаи коста гардидани маънавиёт ва ахлоқи ҷавондухтарон аз дидгоҳи иҷтимоиву педагогӣ таҳлил шуда, роҳҳои ислоҳ бахшидани он дар раванди бархурди тамаддунҳо пешбинӣ гардидааст; нақши пешбари муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ дар пешгирии косташавии маънавиёт ва ахлоқи ҷавондухтарон тавассути корҳои беруназдарсӣ коркард гардидааст ва дастури методӣ оид ба пешгирии косташавии маънавиёт ва ахлоқи ҷавондухтарон тавассути педагогикаи халқӣ коркард ва барои истифода тавсия шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ва тавсияҳои методии ироашударо муассисаҳои таълимии ҳамаи зинаҳои таҳсилот метавонанд дар ташкилу баргузори тадбирҳои таълимиву тарбиявӣ ба таври васеъ истифода баранд, ки метавонанд бе ягон шубҳа ба ташаккули маънавиёт ва ахлоқи ҷавондухтарон мусоидат кунанд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ: Муқаррароти асосии диссертатсия ва натиҷаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ ва маводи дигари аз ҷониби муаллиф таҳия ва нашркардашуда дарҷ гардидаанд. Натиҷаҳои таҳқиқот дар конференсияҳои илмию амалӣ ва илмию назариявии сатҳҳои гуногун, семинарҳои илмӣ-методӣ ва ҷаласаҳои шӯъбаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии Пажӯҳишгоҳи рушди маорифи ба номи А.Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон иҷро шуда, мавриди муҳокима ва

баррасӣ гардидаанд. Маводи таҳқиқот дар раванди чорабиниҳои таълимиву тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ, ки пойгоҳи таҳқиқот буданд, қорӣ ва роҳандозӣ карда шудаанд.

Ҳамзамон, аз рӯи мавзӯи диссертатсия зиёда аз 34 мақолаву дастурҳои илмӣ-методӣ, аз ҷумла 8 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 4 номгӯӣ мақолаҳо дар маҷмуаи маводи конференсияҳо ва 2 дастури методӣ - “Сайёҳӣ ва рушди ҳунарҳои мардумӣ”, “Инноватсия дар таълим” нашр шудаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон: Диссертатсияи Сафарова Майрамбӣ Давлатовна дар мавзӯи “Таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавий-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар қорҳои беруназарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” ҳамчун қори илмӣ-тахассусии анҷомёфта ба ҳисоб рафта, натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф муҳим ва қорҳои аҳамияти илмию амалӣ буда, муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълоншуда ва қорачаи илмӣ мутобиқат менамояд.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия бо мантиқи он мувофиқ буда, аз муқаддима, ду боб, ҳулосаҳо, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст. Мазмуни диссертатсия дар 176 саҳифаи қопи компютери қорҷ гардида, қорҳои 7 қадвал, 5 диаграмма ва 3 расм мебошад.

Қор муқаддима муқаррият, зарурият, аҳамият, қорачаи омӯзиши мавзӯ, навоқарӣ, асосҳои назариявӣ амалӣ ва методҳои асосии таҳқиқот муайян, мақсаду вазифаҳо равшан ва масъалаҳои асосии мавриди таҳқиқ қорор гирифтааст (с.3-14).

Дар боби якум - “Масалаҳои назарӣ ва методологии таҳқиқи мероси педагогӣ оид тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон дар қорҳои беруназарӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” - ба таври дақиқ ва дар асоси сарчашмаҳои муътамад мероси педагогии ниёгон ва нақши онҳо дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон дар раванди қорҳои беруназарӣ, моҳияти арзишҳои педагогии мероси ниёгон дар замони Истиқлоли Тоҷикистон ва арзишҳои маънавӣ-ахлоқии тоҷикон - ҷузъи таркибии арзишҳои умумибашарӣ мавриди таҳлил ва муқоисаи амиқ қарор дода шуда, вобаста ба талаботи боби мазкур хулосаву тавсияҳои диссертант пешниҳод карда шудаанд (с.15-85).

Дар асоси натиҷагирӣҳои боби мазкур диссертант барҳақ қайд мекунад, ки дар шароити муосир, ки то як андоза маънавиёт ва ахлоқи насли наврас коста гардидааст, зарурияти рӯ овардан ба арзишҳои педагогикаи ниёгон ба миён омадааст. Зеро дар сарчашмаҳои муътамади аз ниёгон меросмонда роҳу воситаҳои бартараф кардани амалҳои номатлуб, ислоҳ кардани сифатҳои ношоиста мушаххас нишон дода шуда, истифодаи онҳо баҳри танзими муносибатҳои ахлоқӣ ҷойгоҳи хоссаи ҳудро доранд.

Боби дуюми диссертатсия “Роҳу усулҳои баҳрабардорӣ аз арзишҳои мероси педагогии халқи тоҷик дар тарбияи ҷавондухтарон тавассути қорҳои беруназарӣ” - унвон дошта, дар он тавачҷуҳи асосӣ ба таҳқиқ, таҳлил ва барасии масъалаҳои зерин дода шудааст: манбаъ ва сарчашмаҳои мероси педагогӣ дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон дар таҳсилоти миёнаи касбӣ, омӯхтани касбу ҳунар дар тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон тавассути қорҳои беруна аз аудиторӣ ва қорҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ тавассути

корҳои беруназдари (с.86-150). Бояд қайд кард, ки маҳз ин боби диссертатсия тамоилгирии амалии таҳқиқотро ташкил додааст ва зимни таҳияи он, ба диссертант муяссар гаштааст, ки дар асоси таҷриба ва озмоишҳои дар пойгоҳҳои муайяншуда гузаронида, ба дастовардҳои арзишманди илмӣ нойил гардад. Тавсияву хулосаҳои амалии худро барои ҳалли масъалаи калидии низоми маорифи кишвар пешниҳод намояд.

Дар хулоса, вобаста ба вазифаву навагонӣ ва дастовардҳои илмию амалии таҳияшуда, пешниҳодҳои мушаххаси муаллиф оварда шудаанд.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ: Дар қатори бартариятҳои зикргардида дар диссертатсия баъзе камбудӣҳо ва нуқсонҳои техниқиро низ мушоҳида намудан мумкин аст:

1. Дар ҷойҳои лозимӣ гузошта нашудани аломатҳои китобатӣ ва дар бештари ҷойҳо бо айби компютор наомадани ду ҳарфи и;

2. Дар охири ҷумла мутобиқат накардани мубтадо бо хабар ва шакли танҳою ҷамъ.

3. Дар матни диссертатсия аз якдигар дур омадани калимаҳо (пробел) мушоҳида мегардад.

4. Аз он ҷумла калимаи “беруназсинфӣ” дар бисёр ҳолат нодуруст “берун аз синфӣ” навишта шудан.

Ба назари мо эродҳои дар ин ҷо баррасишуда, на он қадар ҷиддӣ буда, ба мазмун ва муҳтавои кори илмии мазкур таъсири манфӣ надоранд.

Автореферат мазмуни асосии диссертатсияро ба таври пурра инъикос менамояд. Таълифоти муаллиф аз сатҳи баланди муаррифии натиҷаҳои тадқиқот шаҳодат медиҳад, ки дар асоси талаботи “Тартиби додани дараҷаи илмӣ ва унвони илмӣ” (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №267, аз 30.06.2021) таҳия гардидаанд.

ХУЛОСА

Ҳамин тавр, месазад зикр дошт, ки диссертатсияи Сафарова М.Д. дар мавзуи “Таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар корҳои беруназарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” кори илмӣ-тахассусӣ, мустақилона ба анҷомрасида ба ҳисоб рафта, дар он ҳалли масъалаи муҳим ва бартариятдоштаи илмҳои педагогӣ, ки ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба диссертатсияҳои номзадӣ ҷавобгӯ мебошад, мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст.

Ҳамаи ин гуфтаҳо бе ягон шаку шубҳа аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки кори илмии мазкур арзиши баланди илмиро ноил буда, муаллифи он Сафарова Майрамбӣ Давлатовна арзандаи дараҷаи илмии номзидии илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Тақриз аз тарафи эксперт, мудири кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода, номзиди илмҳои педагогӣ, дотсент Ошимова Маҳбуба мураттаб шудааст.

Тақриз ба диссертатсияи Сафарова Майрамбӣ Давлатовна дар мавзуи “Таҳқиқи мероси педагогӣ оид ба тарбияи маънавӣ-ахлоқии ҷавондухтарон ва аҳамияти истифодаи он дар корҳои беруназарсии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ” аз ҷониби мудири кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода тартиб дода шуда, дар ҷаласаи кафедра муҳокима гардида, дар он довталаби дараҷаи илмӣ Сафарова

Майрамбӣ иштирок ва бо маъруза баромад кардааст, бо қарори кафедраи мазкур аз 15 май соли 2023, тахти қарори №10 қабул гардидааст.

Дар ҷаласаи кафедра иштирок доштанд: 11 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 11 нафар, «муқобил» - нест, «бетараф» - нест.

Суратҷаласаи кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода, №10, аз 15.05.2023.

Раиси ҷаласа профессори кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода

Ашурова Д.

Эксперт, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент, мудири кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода

Ошимова М.М.

Котиби ҷаласа, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогика ва психологияи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода
25.05.2023

Шарифов М.

Маълумот барои тамос:

734019, ш. Душанбе, кӯчаи Муҳаммадиев, 17/6.

Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода. Тел.: +992 372325000; Факс: +992 372325003; Сомона: www.ddzt.tj

Имзои Д. Ашурова, М. Ошимова ва М. Шарифов -ро тасдиқ мекунам.

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсус ДБЗХТ ба номи Сотим Улуғзода

Юсупова Б.Ғ.

« _____ » соли 2023